JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
20 päivänä helmikuuta 1997 *

1. Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö Ferriere Nord SpA (jäljempänä Ferriere Nord tai valittaja) vaatii yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan asiassa Ferriere Nord vastaan komissio 6.4.1995 annetun tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio) [1], jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan kanteen, jossa valittaja vaati ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 2 päivänä elokuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 89/515/ETY [2] (jäljempänä päätös) kumoamista.

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

2. Tässä päätöksessä määrätään neljälletoista betoniteräsverkkojen valmistajalle [3] sakkoja, koska päätöksen 1 artiklan mukaan nämä olivat "— — rikkoneet ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa 27.5.1980—5.11.1985 yhden tai useamman kerran osallistumalla yhteen tai useampaan sopimukseen ja/tai yhdenmukaistettuun menettelytapaan (=yritysten väliset järjestelyt), joissa on määrätty myyntihintoja, rajoitettu myyntejä, jaettu markkinoita ja sovittu toimista, joiden tarkoituksena on ollut näiden järjestelyjen täytäntöönpano ja niiden noudattamisen valvonta".

3. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksista ilmenee, päätöksessä todetaan erityisesti valittajan osalta, että sen katsotaan "— — osallistuneen kahteen sarjaan Ranskan markkinoilla sovellettuja yritysten välisiä järjestelyjä — —, [joiden] tarkoituksena on ollut hintojen ja kiintiöiden vahvistaminen, jotta betoniteräsverkkojen tuontia Ranskaan voitaisiin rajoittaa, ja [joihin] liittyen järjestelyissä on sovittu tietojen vaihdosta" [4] ja joita on sovellettu yhtäältä vuoden 1981 huhtikuusta vuoden 1982 maaliskuuhun ja toisaalta vuoden 1983 alusta vuoden 1984 loppuun.

4. Kuten kymmenen niistä kolmestatoista muusta, joille päätös on osoitettu, Ferriere Nord nosti kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vaatien, että päätös kumotaan sitä koskevilta osin, tai toissijaisesti, että sille määrätty 320 000 ecun suuruinen sakko poistetaan tai sen määrää kohtuullistetaan.

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Asia T-143/89, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 6.4.1995 (Kok. 1995, s. II-917).

2 — IV/31.553 — Betoniteräsverkot (EYVL L 260, s. 1).

3 — Valituksenalaisen tuomion 1 kohdan mukaan, jossa toistetaan päätöksen sivulla 1 oleva määritelmä, betoniteräsverkko on "— — raudoituksessa käytettävä esivalmistettu tuote, joka on tehty kylmävedetystä sileäpintaisesta tai harjateräslangasta, joista kootaan verkko hitsaamalla kaikki ristikkokohdat kiinni toisiinsa. Sitä käytetään teräsbetonissa lähes kaikilla rakentamisen aloilla".

4 — Tuomion 15 kohta.

5. Valittaja esitti kanteensa tueksi kolme kanneperustetta, jotka koskivat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan väärää soveltamista, asetuksen N:o 17 [5] 15 artiklan 2 kohdan väärää soveltamista ja harkintavallan väärinkäyttöä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä kanneperusteet ja velvoitti lisäksi valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

6. Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 19.6.1995 jättämässään, nyt käsiteltävässä valituksessa valittaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa valituksenalaisen tuomion. Vastauskirjelmässään valittaja vaatii toissijaisesti, että sille määrättyä sakkoa pienennetään huomattavasti ja että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa että valitusmenettelyssä. Komissio vaatii, että valitus hylätään, että päätöksen vahvistetaan olevan pätevä ja että valittaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

7. Tämän valituksen tueksi on esitetty kaksi valitusperustetta; niiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tehnyt oikeudellisen virheen tulkitessaan ja soveltaessaan yhtäältä perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ja toisaalta asetuksen N:o 17 15 artiklaa.

8. Tutkin vuorotellen kumpaakin näistä kahdesta valitusperusteesta, joiden sisällön esitän tällöin yksityiskohtaisesti. Huomattakoon ennakolta, että vaikka valittajan valituksessaan esittämien perustelujen pääosa näyttää koostuvan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitettyjen perustelujen toistosta, niissä kuitenkin kiistetään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman yhteisön säännösten tulkinnan ja soveltamisen oikeellisuus, ja ne vastaavat tässä suhteessa EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdassa esitettyjä vaatimuksia. [6]

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan väärää tulkintaa ja soveltamista

9. Tässä ensimmäisessä valitusperusteessa on kolme osaa. Valittaja väittää pääasiallisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ei ottanut huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan italiankielistä versiota, jonka mukaan yritysten välisen järjestelyn tarkoituksena on oltava kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen *ja* lisäksi sen vaikutuksena on oltava kilpailun estyminen, rajoittuminen tai vääristyminen;

— ei ole tutkinut niiden sopimusten, joissa valittaja oli sopimusosapuolena, haitallisia

5 — 6 päivänä helmikuuta 1962 annettu neuvoston asetus (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204).

6 — Ks. vireillä olevassa asiassa C-153/96 P, De Rijk v. komissio (Kok. 1997, s. I-2901), esittämäni ratkaisuehdotuksen 18 ja 19 kohta.

vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan;

— on arvioinut virheellisesti niitä taloudellisia ja oikeudellisia yhteyksiä, joita on yritysten välisten kilpailunvastaisten järjestelyjen kohteena olevien betoniteräsverkkojen markkinoiden ja EHTY:n perustamissopimuksen alaan kuuluvan valssilangan, josta betoniteräsverkkoja valmistetaan ja josta nämä jälkimmäiset ovat riippuvaisia, markkinoiden välillä.

Perustamissopimuksen 85 artiklan italiankielinen versio

10. Todettuaan, että valittaja myönsi liittyneensä betoniteräsverkkojen valmistajien välisiin sopimuksiin ja että valittaja ei kiistänyt sopimusten tarkoitusta eli hintojen ja kiintiöiden vahvistamista, [7] ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti, että

"perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomina ovat kiellettyjä kaikki sellaiset yritysten väliset sopimukset tai yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset tai menettelytavat, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja tai muita kauppaehtoja taikka joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä," [8]

ennen kuin päätteli tästä, että

"tämän määräyksen sanamuodon perusteella merkitystä on ainoastaan sillä, onko niiden sopimusten tarkoituksena, joissa kantaja on ollut sopimuspuolena muiden yritysten kanssa, ollut rajoittaa kilpailua tai onko kilpailu vääristynyt sopimusten seurauksena ja ovatko sopimukset olleet omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan — —" [9].

11. Vastauksena näihin kysymyksiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tosiasioista esitettyjen tietojen perusteella, että

"koska sopimuksissa, joissa kantaja on ollut sopimuspuolena, on vahvistettu hintoja ja kiintiöitä, sopimusten tarkoituksena on ollut kilpailun rajoittaminen, ja ne ovat olleet omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan — —". [10]

7 — Tuomion 25 kohta.

8 — Tuomion 26 kohta.

9 — Tuomion 27 kohta.

10 — Tuomion 28 kohta.

12. Valittaja oli esittänyt kanteensa tueksi perusteen, joka koskee perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan italiankielistä versiota, jossa, toisin kuin muunkielisissä versioissa, viitataan sopimuksiin, joiden tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen *ja* joista seuraa, että kilpailu rajoittuu. [11] Valittaja päätteli tästä, että tässä määräyksessä vahvistetut edellytykset ovat kumulatiivisia eivätkä vaihtoehtoisia, joten valittajan ei voida katsoa rikkoneen kilpailusääntöjä, kun molemmat edellytykset eivät täyty. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin, että

"kantaja ei voi vedota perustamissopimuksen 85 artiklan italiankieliseen versioon sen perusteena, että komission olisi näytettävä toteen sekä sopimuksen kilpailua rajoittava tarkoitus että sen vaikutus. Itse asiassa tähän versioon ei voida vedota kaikkia muita erikielisiä versioita vastaan, koska näissä versioissa käytetyn 'tai'-sanan perusteella kyseessä olevat edellytykset eivät ole kumulatiivisia vaan vaihtoehtoisia, kuten yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneesti todennut —— asiassa [56/65,] Société technique minière [, 30.6.1966 antamastaan tuomiosta (Kok. 1966, s. 337,)] (sivu 359) lähtien. Jotta yhteisön oikeuden normeja tulkittaisiin yhdenmukaisesti, niitä on tulkittava ja sovellettava ottaen huomioon muilla yhteisön virallisilla kielillä laaditut versiot (asia 19/67, Van der Vecht, tuomio 5.12.1967, Kok. 1967, s. 445, 456 ja asia 283/81, Cilfit ja Lanificio di Gavardo, tuomio 6.10.1982, Kok. 1982, s. 3415, 18 kohta)" [12].

13. Valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viittaamalla vain sopimuksen kilpailua rajoittavaan tarkoitukseen tulkitessaan 85 artiklaa kieltäytynyt virheellisesti ottamasta huomioon sopimuksen tosiasiallisia vaikutuksia. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut kantaansa tässä suhteessa väärin, koska se on viitannut oikeuskäytäntöön, joka ei koske 85 artiklan italiankielistä versiota. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitsemista tuomioista ilmenee, että eri kieliversioiden vertailu on perusteltua vain siinä tapauksessa, että tiettyyn kieliversioon sisältyvän oikeussäännön merkitys ei ole selvä, mistä ei kuitenkaan ole kysymys 85 artiklan italiankielisessä versiossa.

14. Valittajan väitteitä 85 artiklassa säädettyjen edellytysten kumulatiivisuudesta ja mainitun oikeuskäytännön asiaankuulumattomuudesta ei voida hyväksyä.

15. Ensinnäkin on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut aivan oikein, että 85 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten on sittemmin vakiintuneessa oikeuskäytännössä vahvistettu olevan vaihtoehtoisia eikä kumulatiivisia. Edellä mainitussa asiassa Société technique minière annetussa, jo vanhassa tuomiossa, johon valituksenalaisessa tuomiossa viitataan, ei todellakaan jätetä mitään epäilyksen varaan, kun siinä todetaan, että

"—— jotta riidanalaista sopimusta koskisi 85 artiklan 1 kohdassa määrätty kielto, sen 'tarkoituksena on' oltava 'estää, rajoittaa

11 — Tämä versio on seuraavanlainen: "1. Sono incompatibili con il mercato comune e vietati tutti gli accordi tra imprese, tutte le decisioni di associazioni d'imprese e tutte le pratiche concordate che possano pregiudicare il commercio tra Stati membri e che abbiano *per oggetto e per effetto* di impedire, restringere o falsare il gioco della concorrenza all'interno del mercato comune ——" (kursivointi tässä).

12 — Tuomion 31 kohta.

tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla' tai siitä on seurattava, että 'kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla'.

Kysymyksessä *ei* ole *useita* edellytyksiä vaan vaihtoehtoiset edellytykset, mikä ilmenee konjunktiosta 'tai' ja johtaa ensiksi tarpeeseen tarkastella sopimuksen tavoitetta ottaen huomioon taloudellisen yhteyden, jossa sitä sovelletaan.

Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kilpailun vääristymisen on oltava seurausta sopimuksesta kokonaisuudessaan tai osasta sen määräyksiä.

Jos kyseisten määräysten tarkastelu ei osoita sopimuksen aiheuttavan riittävää vahinkoa kilpailulle, on tarkasteltava sopimuksen vaikutuksia, ja jotta kielto koskisi sopimusta, on koottava eri seikat, jotka osoittavat, että kilpailu on tosiasiallisesti estynyt, rajoittunut tai vääristynyt tuntuvasti.

— —" [13]

13 — Em. asia Société technique minière, s. 359 ja 360.

16. On myös hyödyllistä mainita myöhempi, yhdistetyissä asioissa Consten ja Grundig vastaan komissio 13.7.1966 annettu tuomio, [14] jossa tämä analyysi vahvistetaan selvästi seuraavasti:

"— — sopimuksen konkreettisia seurauksia ei tarvitse ottaa huomioon 85 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa, jos ilmenee, että sopimuksen tarkoituksena on rajoittaa, estää tai vääristää kilpailua." [15]

17. Huomattakoon, jos se on vielä tarpeen, että tämä näkökanta on säilytetty myös uusimmissa tuomioissa. Asiassa Sandoz prodotti farmaceutici vastaan komissio 11.1.1990 annetussa tuomiossa [16] todetaan siis, että

"sopimuksen konkreettisten vaikutusten huomioon ottaminen on tarpeetonta sovellettaessa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, jos on ilmeistä, että sopimuksen

14 — Yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966 (Kok. 1966, s. 429).

15 — Em. asia Consten ja Grundig v. komissio, s. 496. Ks. myös asia 32/65, Italia v. neuvosto ja komissio, tuomio 13.7.1966 (Kok. 1966, s. 563 ja 592).

16 — Asia C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici v. komissio, tuomio 11.1.1990 (Kok. 1990, s. I-45).

tarkoituksena on estää kilpailu yhteismarkkinoilla taikka rajoittaa tai vääristää sitä ——" [17].

18. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä voidaan näin ollen päätellä varmuudella, että 85 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä sitä, että yritysten välisten järjestelyjen tarkoitus ja vaikutukset ovat molemmat kilpailunvastaisia. Kilpailulle aiheutuvia vahingollisia vaikutuksia on tutkittava tarvittaessa ainoastaan silloin, kun sopimus ei sisältönsä puolesta paljasta kilpailunvastaista tarkoitusta. Toisin sanoen markkinoiden kannalta haitallisten vaikutusten tutkiminen on välttämätöntä ainoastaan, kun sopimuksella *ei ole* todettu olevan kiellettyä tarkoitusta.

19. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis täydellä syyllä hylännyt valittajan väitteen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa olevien edellytysten kumulatiivisuudesta.

20. Se, että tämä väite on voitu perustaa kyseisen määräyksen italiankieliseen versioon, ei muuta tätä huomiota. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitseman oikeuskäytännön mukaan nimittäin "—— yhteisön [oikeussääntöjen] *yhtenäisen* tulkinnan välttämättömyys estää sen, että yllä mainittua säännöstä tarkasteltaisiin erillisesti, mutta epävarmoissa tapauksissa niitä tulkitaan ja sovelletaan ottaen huomioon muilla kielillä —— laaditut versiot". [18] "On nimittäin —— otettava huomioon se, että yhteisön oikeussäännöt laaditaan useilla kielillä ja että eri kieliversiot ovat yhtä todistusvoimaisia; yhteisön lainsäädännön tulkinta edellyttää siten eri kieliversioiden vertailua." [19]

21. Siten ei voida väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimineen virheellisesti ja jättäneen ottamatta huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan italiankielisen version tulkitessaan ja soveltaessaan tätä määräystä, ellei sitten haluta olla kunnioittamatta yhteisön oikeuden yhtenäistä tulkintaa koskevaa pakottavaa vaatimusta.

Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

22. Valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se ei tutkinut, miten sopimukset, joissa valittaja on ollut sopimuspuolena, vaikuttivat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valittaja väittää, että ollakseen vastoin 85 artiklaa sopimuksen on oltava omiaan vaikuttamaan (pregiudicare) tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valittajan mukaan kyseessä olevat sopimukset eivät olleet omiaan muuttamaan tuntuvasti Ranskan ja Italian välistä kauppaa.

17 — Em. asia Sandoz prodotti farmaceutici v. komissio, s. I-46, tuomion 3 kohta.

18 — Em. asia Van der Vecht, s. 456 (kursivointi tässä).

19 — Em. asia Cilfit ja Lanificio di Gavardo, tuomion 18 kohta.

23. Valittaja viittaa tältä osin asiassa Béguelin Import 25.11.1971 annettuun tuomioon [20], jossa 85 artiklan soveltamisedellytykset esitetään seuraavasti:

"Ollakseen yhteismarkkinoille soveltumaton ja 85 artiklan mukaan kielletty sopimuksen on oltava 'omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan' ja sen 'tarkoituksena on' oltava vaikuttaminen 'kilpailu[un] yhteismarkkinoilla' tai siitä on 'seura[ttava]', että 'kilpailu[un] yhteismarkkinoilla' vaikutetaan; [21]

— —"

"Ollakseen 85 artiklan mukaan kielletty sopimuksen on vaikutettava tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun; [22]

— — ."

24. On huomattava, että tämä tuomio vahvistaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön, jonka mukaan 85 artikla koskee sopimusta vain, jos on riittävän todennäköistä, että sopimus vaikuttaa kauppaan siten, että se voi haitata jäsenvaltioiden välisten yhtenäismarkkinoiden toteuttamista. Tämä edellytys on ymmärrettävä siinä tosiasiallisessa asiayhteydessä, johon sopimus kuuluu. Vain asian konkreettisen tutkimisen perusteella on mahdollista muodostaa käsitys tältä osin. [23]

25. Vaikka valittaja katsoo, että esillä olevan asian olosuhteille ominaiset tosiseikat (yhteisön sisäinen kauppa, joka on rajoittunut rajaalueille) ovat riittäviä sulkemaan pois sen, että valittajan osallisuus sopimuksissa olisi voinut vaikuttaa jollain tavalla betoniteräsverkkojen yhteisön sisäiseen kauppaan, mielestäni näyttää päinvastoin siltä, että valituksenalaisessa tuomiossa on otettu tarkasti huomioon riita-asian tosiseikat arvioitaessa valittajan kanteessaan esittämiä ja valituksessaan toistamia väitteitä ja että nämä väitteet on hylätty valituksenalaisessa tuomiossa yksityiskohtaisilla perusteluilla.

26. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimittäin aivan oikein yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti ottanut huomioon, että 85 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi on riittävää, että riidanalaiset sopimukset ovat *omiaan* vaikuttamaan tuntuvasti kilpailuun, ilman että tällainen vaikutus olisi välttämätöntä näyttää toteen.

20 — Asia 22/71, Béguelin Import, tuomio 25.11.1971 (Kok. 1971, s. 949).

21 — Tuomion 10 kohta.

22 — Tuomion 16 kohta.

23 — Ks. esim. asia 5/69, Völk, tuomio 9.7.1969 (Kok. 1969, s. 295, 7 kohta) ja asia 1/71, Cadillon, tuomio 6.5.1971 (Kok. 1971, s. 351, 8 kohta).

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis todennut täysin perustellusti, että rajoittava seuraus on 85 artiklan 1 kohdan nojalla tuomittavaa seuraavien kahden edellytyksen täyttyessä: riittää, että tämä seuraus esiintyy tai voi esiintyä; kielteisen vaikutuksen, jonka se on omiaan aiheuttamaan kilpailulle, on oltava tuntuva:

"Sen vaikutuksen osalta, joka järjestelyillä on ollut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytyksenä ei ole se, että todetut kilpailunrajoitukset olisivat todellisuudessa vaikuttaneet tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, vaan ainoastaan se, että sopimukset ovat olleet omiaan vaikuttamaan tällä tavalla (— — asia [19/77,] Miller v. komissio, [tuomio 1.2.1978,] ([Kok. 1978, s. 131,] 15 kohta)." [24]

28. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen viittaus asiassa Miller vastaan komissio annettuun tuomioon muistuttaa sopivasti yhteisöjen tuomioistuimen täysin yksiselitteisestä kannasta tältä osin:

"— — kieltäessään sopimukset, joiden tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen tai joiden seurauksena on kilpailun rajoittuminen ja jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa ei edellytetä, että näiden sopimusten todella todettaisiin tuntuvasti vaikuttaneen tähän kauppaan, mistä olisi useimmissa tapauksissa vaikea esittää riittävää näyttöä, vaan kyseisessä määräyksessä edellytetään ainoastaan, että kyseiset sopimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että niillä voi olla tällainen vaikutus". [25]

29. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ryhtyi sitten arvioimaan asian asiayhteyttä, ennen kuin se päätteli siitä, että oli olemassa mahdollisuus, että markkinoihin kohdistui tuntuva vaikutus:

"Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että vaikka kantajan valmistusyksiköt, joissa se valmistaa betoniteräsverkkoja, ovat kaukana Ranskan markkinoista, ei tämä sinänsä estä kantajaa viemästä tuotteitaan näille markkinoille. Tämän osalta kantajan päättelytapa osoittaa sinänsä, että järjestelyt ovat olleet omiaan lisäämään vientiä Ranskaan, niiltä osin kuin niiden vuoksi hinnat ovat nousseet, ja näin vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Jos lisäksi oletetaan, kuten kantaja on tehnyt, että järjestelyt eivät ole muuttaneet italialaisten valmistajien yhteistä markkinaosuutta ja että se ei ole vienyt läheskään kiintiöissä vahvistettuja määriä tuotteitaan Ranskaan, todetut kilpailunrajoitukset ovat silti olleet omiaan muuttamaan kauppaa (— — [yhdistetyt asiat 209/78—215/78 ja 218/78,] Van Landewyck ym. vastaan komissio, [tuomio

24 — Tuomion 32 kohta.

25 — Em. asia Miller v. komissio, tuomion 15 kohta.

29.10.1980, Kok. 1980, s. 3125,] 172 kohta). Järjestelyjen tarkoituksena on itse asiassa ollut Ranskan markkinoita koskevien tuontikiintiöiden vahvistaminen, jotta hinnat olisivat voineet nousta keinotekoisesti näillä markkinoilla." [26]

30. Lisäksi valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toiminut väärin lainatessaan valituksenalaisen tuomion 27 kohdassa asiassa Enichem Anic vastaan komissio 17.12.1991 annettua tuomiota. [27] Valittaja väittää nimittäin, että tämä asia koski kaikkien yhteisön tuottajien välistä sopimusta markkinoiden jakamisesta myöntämällä kullekin vuosittaista myyntiä koskevat kiintiöt, kun taas betoniteräsverkkojen tapauksessa jäsenvaltioiden välinen kauppa oli hyvin vähäistä.

31. Tätä väitettä ei voida hyväksyä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lainaus on täysin asiaankuuluva.

32. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut täydellä syyllä, että "— — merkitystä ei ole sillä, onko kantajan oma osallistuminen sopimusjärjestelyihin rajoittanut kilpailua tai vaikuttanut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ottaen huomioon kantajayrityksen pienen markkinaosuuden Ranskan markkinoilla". Ainoa merkityksellinen seikka — jota on todella tutkittu, kuten olen juuri muistuttanut — on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitseman asiassa Enichem Anic vastaan komissio annetun tuomion mukaan se, oliko se kilpailusääntöjen rikkominen, johon valittaja oli osallistunut, kokonaisuudessaan omiaan rikkomaan perustamissopimuksen 85 artiklaa:

"— — kantajan perustelut, joiden tarkoituksena on näyttää toteen se, että kantajan oma toiminta ei voinut rajoittaa kilpailua, [on hylättävä], koska merkitystä ei ole sillä, onko kantajan oma osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen ollut omiaan rajoittamaan kilpailua, vaan sillä, onko kilpailusääntöjen rikkominen, johon kantaja on osallistunut muiden kanssa, voinut rajoittaa kilpailua. Tältä osin on huomattava, että yritykset, jotka ovat osallistuneet päätöksessä todettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, hallitsevat näitä markkinoita lähes kokonaisuudessaan, mikä merkitsee aivan ilmeisesti, että yritysten yhdessä tekemä kilpailusääntöjen rikkominen on voinut rajoittaa kilpailua." [28]

33. Tämän vuoksi perustetta, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tulkinnut väärin perustamissopimuksen 85 artiklan mukaista käsitettä vahingollinen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ei voida hyväksyä.

26 — Tuomion 33 ja 34 kohta.

27 — Asia T-6/89, Enichem Anic v. komissio, tuomio 17.12.1991 (Kok. 1991, s. II-1623, 216 ja 224 kohta).

28 — Em. asia Enichem Anic v. komissio, tuomion 216 kohta.

Valssilankaa koskevan järjestelmän vaikutus betoniteräsverkkojen markkinoihin

34. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämässään kanteessa valittaja huomautti, että arvioitaessa kyseessä olevien sopimusten vaikutusta kilpailuun ei voida jättää ottamatta huomioon valssilangan markkinoihin liittyviä taloudellisia ja oikeudellisia seikkoja, kun otetaan huomioon se läheinen yhteys, joka vallitsee yritysten välisten kilpailunvastaisten järjestelyjen kohteena olevien betoniteräsverkkojen markkinoiden ja EHTY:n perustamissopimuksen alaan kuuluvan valssilangan markkinoiden välillä. Koska betoniteräsverkkojen hinta riippuu suurelta osin valssilangan hinnasta, niin vaikka riidanalaisten järjestelyjen vuoksi betoniteräsverkkojen hinnat ovat nousseet, näin on käynyt samaan aikaan, kun komissio on toivonut valssilangan hinnan nousevan osana komission toimintaa terästeollisuuden uudelleen järjestämiseksi, sillä betoniteräsverkkojen hinnan nousun ansiosta myös valssilangan hinta on noussut.

35. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi valituksenalaisen tuomion 29 kohdassa seuraavaa:

"Kilpailuun vaikuttamisen osalta on todettava, että kantajan korostamalla tavalla betoniteräsverkkojen hinta riippuu suuressa määrin valssilangan hinnasta." [29]

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin arvioidessaan itsenäisesti sille esitettyjä tosiseikkoja, että

"tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että valmistajat kilpailisivat tehokkaasti näillä markkinoilla. Itse asiassa valmistajilla on ollut riittävän suuret voittomarginaalit, jotta ne olisivat voineet kilpailla tehokkaasti markkinoilla. Tämän vuoksi järjestelyt ovat voineet vaikuttaa tuntuvasti kilpailuun ([em.] yhdistetyt asiat Van Landewyck ym. v. komissio, — — [tuomion] 133 ja 153 kohta)".

36. Uudistaen jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämänsä perustelut valittaja väittää nyt käsiteltävässä valituksessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitatessaan esillä olevan asian kannalta merkityksettömään oikeuskäytäntöön laiminlyönyt arvioida valittajan esittämää perustetta, jonka mukaan betoniteräsverkkoja koskeva järjestely oli laillinen, koska se myötävaikutti valssilangan tuotannon vähentämiseen.

29 — Näin tehdessään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti seikkaa, joka oli jo otettu huomioon päätöksessä. Päätöksen tosiseikkoja koskevassa osassa, etenkin A jakson 2 kohdassa todetaan nimittäin seuraavaa: "Betoniteräsverkkojen myynnissä saatava arvonlisä on suhteellisen pieni (20—25 prosenttia) verrattuna välituotteen, valssilangan, arvoon. Tämän vuoksi betoniteräsverkkojen lopullinen hinta on suuressa määrin riippuvainen välituotteen hinnasta."

37. Mielestäni ei voida väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi tutkinut valittajan tältä osin esittämiä perusteluja.

38. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimittäin katsonut olennaisen kysymyksen olleen se, oliko kyseisillä markkinoilla mahdollisuus tehokkaaseen kilpailuun. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vastannut myöntävästi ja tehnyt sen johtopäätöksen, että betoniteräsverkkojen markkinoita koskevat järjestelyt ovat voineet vaikuttaa kilpailuun tuntuvasti.

39. Tämä peruste on siten myös hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka koskee sakon kohtuuttomuutta

40. Tässä toisessa valitusperusteessa valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut ja soveltanut väärin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa, jossa komissiolle annetaan vain mahdollisuus muttei velvollisuutta määrätä sakkoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajan mukaan pitänyt selvänä sitä, että komission on kilpailusääntöjen rikkomistapauksissa määrättävä sakko.

41. Valittaja toteaa, että sakko voidaan sitä vastoin jättää määräämättä, jos se on olosuhteiden mukaan perusteltua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei valittajan mukaan tutkinut kaikkia sen esittämiä perusteita arvioidakseen sitä, oliko sakon määrääminen valittajalle esillä olevassa asiassa perusteltua ja oikeudenmukaista. Valittaja vetoaa tältä osin "ratkaisevana" pitämäänsä väitteeseen betoniteräsverkkojen markkinoiden ja valssilangan markkinoiden välisestä läheisestä yhteydestä, jonka pitäisi valittajan mukaan vaikuttaa sakon perusteltavuuteen tai määrään. Valittaja viittaa pääasiallisesti yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio 16.12.1975 annettuun tuomioon [30], jossa yhteisöjen tuomioistuin pienensi huomattavasti komission määräämiä sakkoja, koska komissio ei ollut riittävästi ottanut huomioon sitä normatiivista ja taloudellista taustaa, johon tutkittavina olleet toimintatavat liittyivät — toisin sanoen sitä, miten yhteisen markkinajärjestelyn perustaminen oli omiaan vaikuttamaan sokerimarkkinoiden tilanteeseen. Valittaja katsoo, että nyt käsiteltävä tilanne ei ole erilainen kuin se tilanne, jota yhteisöjen tuomioistuin tutki tässä tuomiossa, ja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toiminut virheellisesti, koska se ei ole todennut sokerin ja valssilangan tilanteen olleen osaksikaan samankaltainen, sillä perusteella, että ensimmäisessä tapauksessa oli olemassa yhteinen markkinajärjestely ja toisessa tapauksessa kiintiö- ja hintajärjestelmä. Valittajan mukaan EHTY:n alaan kuuluva kiintiö- ja hintajärjestelmä vastaa maatalouden markkinajärjestelyä.

42. Lopuksi valittaja esittää sakon pienentämiseksi useita väitteitä, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei sen mukaan ole riittävästi ottanut huomioon. Tutkin näitä väitteitä yksi toisensa jälkeen.

30 — Yhdistetyt asiat 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975 (Kok. 1975, s. 1663).

43. Tässä valitusperusteessa valittaja itse asiassa riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan tulkinnan ja soveltamisen, sikäli kuin kyse on yhtäältä niistä edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta komissio voi määrätä sakkoja, ja toisaalta sakon suuruuden määrittämisestä.

44. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon — —, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa — —

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto."

45. Sakon määräämistä koskevan periaatteen osalta ei ensinnäkään voida väittää, kuten valittaja näyttää ehdottavan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi toiminut väärin, kun se ei ole täsmentänyt sakkojen olevan harkinnanvaraisia todettaessa 85 artiklan 1 kohtaa rikotun. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan laatimistapa ("komissio *voi*") riittää osoittamaan tämän harkinnanvaraisuuden, ilman että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi mainittava siitä, jotta tätä määräystä ei rikottaisi.

46. Tässä säännöksessä on komission harkintavallalle asetettu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ainoastaan se vaatimus, että komission on todettava rikkomuksen "— — olleen tahallinen tai ainakin tuottamuksellinen, jotta siitä voidaan määrätä sakkoa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan — —" [31]. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut nämä sakon määräämisen edellytykset valituksenalaisen tuomion 41 kohdassa, ennen kuin se on tuomion 42 kohdassa todennut, että ne täyttyivät esillä olevassa asiassa:

"Ottaen huomioon sen, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ja erityisesti tämän kohdan a ja c alakohtia on selvästi rikottu törkeällä tavalla, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan väite, jonka mukaan se ei olisi toiminut tahallisesti, on perusteeton."

47. Ei voida myöskään hyväksyä väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi vahvistanut määrätyn sakon olevan perusteltu erityisesti suuruudeltaan ottamatta huomioon valittajan esittämiä perusteluja.

48. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan mukaan sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon "rikkomuksen vakavuus ja sen kesto". Yhteisöjen tuomioistuin on

31 — Em. yhdistetyt asiat Suiker Unie ym. v. komissio, tuomion 611 kohta. Ks. myös asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1611, 53 kohta).

tulkinnut rikkomuksen vakavuutta koskevaa edellytystä siten, että vakavuus on määriteltävä suhteessa tiettyihin seikkoihin, kuten esimerkiksi siihen taloudelliseen ja normatiiviseen taustaan, joka koskee kyseistä alaa. Valittaja yrittää saada sille määrätyn sakon suuruutta pienennetyksi erityisesti tätä kautta.

49. On todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selostanut asianmukaisesti valittajan perusteluja, jotka koskevat valittajan ratkaisevana pitämää väitettä eli väitettä valssilangan markkinoiden kanssa olevasta yhteydestä, jonka pitäisi valittajan mukaan vaikuttaa sakon perusteltavuuteen tai suuruuteen (valituksenalaisen tuomion 58—60 kohta), ennen kuin se on esittänyt perustelut siitä, miksi tämä väite oli hylättävä (63—66 kohta).

50. Erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuvannut valituksenalaisen tuomion 58 kohdassa seuraavalla tavalla valittajan vaatimusta, jonka mukaan olisi todettava sokerin ja sokerijuurikkaan välisen yhteyden, jota yhteisöjen tuomioistuin tutki edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa, ja betoniteräsverkkojen ja valssilangan välisen yhteyden vastaavuus:

"Näissä asioissa oli kyse sokeria koskeneesta yhteisestä markkinajärjestel[ystä], jonka tarkoituksena oli taata alkutuotteen eli sokerijuurikkaan myynnistä kohtuullinen korvaus käyttämällä hintoja ja kiintiöitä koskevaa järjestelmää. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse perustuotetta, valssilankaa, koskevasta 'yhteisestä markkinajärjestelmästä', jonka tarkoituksena on suojata välittömästi tätä tuotetta, ilman että järjestelmä koskisi valssilangasta valmistettuja tuotteita. Valssilangan valmistamisen edistäminen on kuitenkin ollut vaarassa osoittautua tehottomaksi, kun valssilangasta valmistettujen betoniteräsverkkojen toimittamista ja hintoja ei ole koskenut mikään säätely. Tämän vuoksi valmistajat ovat halunneet oma-aloitteisesti paikata tämän aukon järjestelmässä luomalla itse betoniteräsverkkoja koskevan järjestelmän. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi siksi alennettava olennaisesti määrätyn sakon suuruutta, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt edellä mainitussa tuomiossa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio, koska kyseessä olevalla alalla kilpailusääntöjä on voinut soveltaa ainoastaan erittäin rajoitetusti."

51. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa, hyväksyttyään sakon määräämisen periaatteen perustelluksi [32], niistä perusteista, joiden mukaan sakon suuruudesta päätetään,

"että sakkojen suuruudesta päätettäessä on [asetuksen N:o 17 15 artiklan] 2 kohdan nojalla otettava huomioon rikkomuksen vakavuus ja kesto, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen on otettava huomioon muun muassa se normatiivinen ja taloudellinen tausta, johon tutkittavana oleva toiminta liittyy, toiminnasta aiheutuneiden kilpailunrajoitusten luonne sekä siihen osallistuneiden yritysten lukumäärä ja markkina-asema"; [33]

32 — Tuomion 611 kohta.
33 — Tuomion 612 kohta.

ennen kuin yhteisöjen tuomioistuin perusteli sakkojen pienentämistä sokerimarkkinoiden erikoispiirteillä seuraavasti:

"Sokerin yhteinen markkinajärjestely, joka on lisäksi menettämässä luonteensa alun perin väliaikaisena järjestelynä ja joka —— ei jättänyt vapaan kilpailun piiriin kuin jäännösosan markkinoista, on siis edesauttanut sokerintuottajien kilpailunvastaista toimintaa;

vaikka tämä tilanne ei voi johtaa siihen, että menettelytavat, jotka ovat omiaan edelleen pahentamaan tällaisen järjestelmän haittapuolia perustamissopimuksen kannalta katsottuna, hyväksytään, sen seurauksena on kuitenkin, että asianomaisten toimintaa ei voida arvioida tavanomaisella ankaruudella"; [34]

"määrättyjä sakkoja on näissä olosuhteissa —— pienennettävä ——." [35]

52. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi väitteen, jossa rinnastettiin yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa tarkasteltu markkinatilanne ja nyt käsiteltävänä olevassa asiassa tarkasteltava markkinatilanne, seuraavasti:

"Kantaja ei voi —— vedota edellä mainittuun tuomioon yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio siltä osin, kuin tuomiossa kuvattu tilanne eroaa kahdella tavalla olennaisesti nyt käsiteltävänä olevasta asiasta. Yhtäältä kyse on ollut ETY:n perustamissopimuksen mukaisesta yhteisestä maatalousalan markkinajärjestelystä, kun taas käsiteltävänä olevassa asiassa kyse on ollut EHTY:n perustamissopimuksen mukaisesta järjestelmästä, joka koskee hintoja ja valmistuskiintiöitä. Toisaalta yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio yhteisten markkinajärjestelyjen kohteena on ollut jalostettu tuote, kun taas käsiteltävänä olevassa asiassa hintoja ja valmistuskiintiöitä koskevien järjestelyjen kohteena on ollut perustuote. Tämän vuoksi taloudellisesti tuomiossa yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio tarkoitettu tilanne ja käsiteltävänä oleva asia poikkeavat olennaisesti toisistaan, eikä kantaja siksi voi vedota tähän tuomioon väitteidensä tueksi." [36]

53. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis vastoin valittajan väitteitä tutkinut riittävästi valittajan tältä osin esittämiä perusteluja. Se on muun muassa osoittanut selkeästi, että, toisin kuin siinä tilanteessa, jota yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut yhdistetyissä asioissa Suiker Unie ym. vastaan komissio, betoniteräsverkkojen markkinoilla tehokas kilpailu on mahdollista ja näitä markkinoita koskevat yritysten väliset järjestelyt ovat olleet 85 artiklan vastaisia, minkä vuoksi päätöksessä tarkoitetun sakon määrääminen on ollut perusteltua.

34 — Tuomion 619 ja 620 kohta.

35 — Tuomion 624 kohta.

36 — Tuomion 63 kohta.

54. Valittajan esittämiä useita perusteita sille määrätyn sakon suuruuden pienentämiseksi ei tarvitse tutkia tässä yhteydessä kauan, koska, todettakoon se vielä kerran, ei voida väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi ottanut niitä huomioon soveltaessaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa.

55. Rikkomuksen vakavuus, joka on otettava huomioon sakon suuruuden määrittämiseksi, on "— — määriteltävä erittäin monien seikkojen perusteella, kuten erityisesti asiaan liittyvien erityisolosuhteiden, asiayhteyden ja sakkojen ennaltaehkäisevän vaikutuksen perusteella, *mutta [välttämättä] huomioon otettavista perusteista [ei ole välttämätöntä vahvistaa] sitovaa tai tyhjentävää luetteloa*" [37].

56. Määrätyn sakon suuruuden arvioinnissa ratkaisevaa ei siis ole niinkään esitettyjen perusteiden huomioon ottaminen kuin kahden seikan eli rikkomuksen keston ja sen vakavuuden, jota arvioidaan suhteessa yleiseen asiayhteyteen, yhdistyminen. Soveltaessaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan toista alakohtaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut, miten nämä kaksi seikkaa yhdistyvät.

57. Rikkomuksen keston, jota koskevaa arviointia valittajakaan ei ole kiistänyt, osalta viittaan tosiseikkoihin, jotka on toistettu valituksenalaisen tuomion 15 kohdassa.

58. Rikkomuksen vakavuuden osalta riittää, kun todetaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole jättänyt ottamatta huomioon seikkoja, joihin on vedottu valituksen tueksi.

59. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki valituksenalaisen tuomion 64 kohdassa valittajan perusteen, jonka mukaan valittaja olisi toiminut valssilangan markkinoiden suojaamiseksi "noudattaakseen komission antamia säännöksiä", ja hylkäsi sen sillä perusteella, että tähän seikkaan ei voida vedota "lieventävänä asianhaarana".

60. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut valittajan väitteen, jonka mukaan se ei ole hyötynyt mitenkään väitetystä rikkomuksesta, valituksenalaisen tuomion 53 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa, joissa korostetaan, että päätöksessä on otettu huomioon sekä se, että betoniteräsverkkojen tuotanto ei ole yleisesti kovin kannattavaa, että erityisesti valittajan tilanne.

61. Perustetta, jonka mukaan valittaja olisi toiminut "markkinoiden yhdentämiseksi

37 — Em. asia SPO ym. v. komissio, määräyksen 53 ja 54 kohta (kursivointi tässä).

eikä markkinoiden jakamiseksi", ei sinänsä ole esitetty oikeudenkäynnissä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Kuten komissio toteaa, tämä väite kuitenkin liittyy pikemminkin tahallisesti tai tuottamuksellisesti tehdyn kilpailusääntöjen rikkomisen muodostamaan laajempaan asiayhteyteen, ja tästä näkökulmasta sitä on analysoitu asianmukaisesti valituksenalaisen tuomion 41 ja 42 kohdassa.

62. Ei voida väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi ottanut huomioon sitä, että valittaja ei ole ollut sopimuspuolena Benelux-maiden markkinoita ja Saksan markkinoita koskeneissa sopimuksissa, vaikka Saksan markkinoilla olisi ollut valittajalle huomattava merkitys, sillä joka tapauksessa päätöksen sanamuodon mukaan valittajan katsotaan osallistuneen vain Ranskan markkinoita eikä Benelux-maiden tai Saksan markkinoita koskeneisiin järjestelyihin.

63. Lopuksi on todettava siltä varalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei olisi hyväksynyt perustelua, jonka mukaan valittaja ei ole edistänyt kilpailunvastaisia järjestelyjä Italian markkinoilla, vaikka se olisi huomattavan markkina-asemansa vuoksi voinut niin tehdä, että tämä perustelu on mielestäni tehoton; valittaja ei voi vedota lieventävänä asianhaarana siihen, että se ei ole osallistunut kiellettyihin menettelytapoihin enempää kuin on tehnyt.

64. Valitusperuste, joka koskee asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan väärää tulkintaa ja soveltamista, on siis myös hylättävä.

Ratkaisuehdotus

65. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen kokonaisuudessaan;

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan.